

A TANKÖNYVKIADÁS KÉRDÉSKÖRE FRANCIAORSZÁGBAN

Készítette:
Bagaméri Zsuzsa

Budapest, 2010. május

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	2
Előzetes bevezető gondolatok.....	3
Tankönyvbeszerzés, tankönyvválasztás.....	3
Az általános iskola alsó tagozata	3
Az általános iskola felső tagozata.....	3
A gimnázium és a szakközépiskola.....	3
A tankönyv kiválasztása	4
A kiadók és a minisztérium.....	4
A franciaországi tankönyvek általános jellemzése	4
A tankönyvek szerzői.....	5
A tankönyvek tartalmi szerkezete	5
A tankönyvek kritikai elemzése.....	5
A tankönyvek használata	6
A fénymásolat, mint a tankönyv versenytársa	6
A tanár, a diák és a tankönyv	7
A tankönyv és az oktatási intézmény.....	7
A tanár, a szülő, a diák és a tankönyv.....	7
Hogyan tovább?	8
A tankönyvprojekt háttér tanulmányának tematikus váza.....	8
Szoros menetrend: az oktatási programtól a tankönyvig.....	10
A digitális tankönyv.....	11
De mi is az a digitális tankönyv?	12
A Multimédia Tanács	13
A tankönyv kiválasztása	13
A tankönyvkiadás jelentős piacot képvisel.....	14
A tankönyv helyett: fénymásolat	16
Egy másik fontos gazdasági kérdés: olcsóbb-e a digitális tankönyv, mint a klasszikus papíralapú kiadvány?	17
A kiadói munka gazdasági szempontból.....	17
Érdekeltek-e a kiadók a gyakori program/tanterv változásban?	18
Minőségbiztosítás	18
Mennyibe kerülnek a tankönyvek?	18
Miben is változott a tankönyv az elmúlt 30 évben?.....	19
A kiadók legújabb fejlesztési törekvése a digitális tankönyv kínálat bővítése.....	20
Függelék.....	22
Források	25

ELŐZETES BEVEZETŐ GONDOLATOK

Először is, ha a tankönyvkiadást kell jellemezni Franciaországban, azt kell mondanunk, hogy a helyzet ellentmondásos. Franciaországban a közoktatásban érvényes tanterv erősen központosított és kötelező érvényű. Az oktatásügyi intézmények egyik funkciója a tantervi program szigorú végrehajtása. A kiadókat is köti a tantárgyi program, azonban a tankönyvi megvalósításban szabadon értelmezik az oktatási programokat. A tankönyv, illetve az oktatási segédanyagok kiválasztása egyedül a tanárok joga és feladata, mintegy a pedagógiai szabadságuk szimbólumként. Ezeket az alapelveket több mint egy évszázada követi a francia közoktatás.

TANKÖNYVBESZERZÉS, TANKÖNYVVÁLASZTÁS

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA ALSÓ TAGOZATA

Az általános iskolák szintjén a helyi önkormányzat finanszírozza az oktatási intézmény működését, így a tankönyvvásárlást is. Az iskola megvásárolja és megőrzi, majd a következő évfolyamoknak kikölcsönzi a megvásárolt könyveket. A Nemzeti Oktatás Általános Szakfelügyeleti Testületének (*Inspection Générale de l'Éducation Nationale*, IGEN) az 1998-as tanévben a tankönyvhelyzet értékeléséről végzett vizsgálata megállapította, hogy az általános iskolák kétharmadában a könyvet a tanító egyedül választotta, illetve az is kiderült, hogy a szülők véleményét ebben a kérdésben egyáltalán nem kéri ki.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA FELSŐ TAGOZATA

Az általános iskola felső tagozatának megfelelő *collège*-ben az állam a finanszírozó fél. Franciaországban a *collège* önálló intézmény, 5 éves képzést nyújt a következő szint, a 3 éves középfokú (gimnáziumi vagy szakközépiskolai) képzést megelőzően. Az iskolákban működő Dokumentációs és Információs Központok feladata a tankönyvek beszerzése és kiosztása.

A GIMNÁZIUM ÉS A SZAKKÖZÉPISKOLA

A gimnáziumokban a kötelező tankönyvek listáját az iskola megküldi a szülőknek, és így ezen a szinten a családok szerzik be a gyakran borsos árú tankönyveket.

A TANKÖNYV KIVÁLASZTÁSA

A felső tagozatban és a középfokú képzésben az intézményvezető által irányított Oktatási Tanács kötelezően összehívja az azonos tárgyat oktató tanárokat, akik közösen döntenek a különböző évfolyamokban kötelezően használandó tankönyvről. A tanárok összehasonlítják a kiadóktól közvetlenül vagy az iskolai dokumentációs központtól közvetve kapott mintapéldányokat, és így döntenek a bevezetendő új tankönyvről. A szülők véleményét ezen a szinten sem kéri ki.

A KIADÓK ÉS A MINISZTERIUM

Az Oktatásügyi Minisztérium (*Ministère de l'Éducation Nationale*) rendszeres kapcsolatot tart fenn a tankönyvkiadókat tömörítő szakszervezettel, értesíti a kiadókat a kötelező programok (tantervek) időnkénti változásáról, amelyet kötelezően meg kell jelentetnie az életbe lépése előtt legalább 12 hónappal, hogy a kiadóknak elegendő idejük legyen a módosítások gyakorlati megvalósításához. Gyakran a tantervi szerzők személyesen is találkoznak a kiadók képviselőivel, hogy a módosítások célját és tartalmát elmagyarázzák számukra. A kiadók igyekeznek a programalkotókat (a tantervek szerzőit) is bevonni a tankönyvírásba.

Köztes szereplőként még meg kell említeni a „*Savoir Livre*” nonprofit egyesületet, amely a tankönyvkiadás számos szereplőjét egyesítve segíti a folyamatokat, a szakmai szakszervezet nyilvános megtestesítőjeként. A „*Savoir Livre*” vitákat, konferenciákat szervez, együttműködik az iskolai Oktatási Tanácsokkal is.

A tanárok megnyerése érdekében az évente kiosztott 500 000 és 1 000 000 példányszámú mintapéldányok költségei természetesen jelentős mértékben megjelennek a tankönyvárakban. A kiadók hatalma igen nagy, ez szinte megfosztja a Minisztériumot az osztályokban alkalmazott tankönyvek kiválasztásának irányításától, azaz a pedagógiai normát a kiadók dolgozzák ki bizonyos intézményi szereplők (tankönyvírók) bevonásával.

A FRANCIAORSZÁGI TANKÖNYVEK ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

Nemzetközi összehasonlításban a francia tankönyvek technikai kvalitása nagyon magas, ötletes szerkezeti makettek, gazdag illusztrációs tartalom jellemzi őket. A kínálat gazdagsága a különböző oktatási szinteken eltérő. Például az általános iskola harmadik osztálya számára francia nyelv és irodalomból mintegy 70-100 különböző tankönyv van forgalomban, bár csak mintegy 50 félért használnak e választékból. A kiadók által kínált tankönyvek száma természetesen egyenes arányban áll a megcélzott populáció nagyságával. Így a collège-ben például a különböző tantárgyakhoz átlagban 8-10 tankönyvből választhatnak az oktatók, a gimnázium-

ban ez a szám egy kicsit alacsonyabb, tantárgyanként átlagban 4-6 tankönyv közül lehet választani. A nyelvkönyvek terén, az angolt kivéve, a helyzet már korántsem ilyen rózsás.

A tankönyv soha sem csak egy szigorú értelemben vett „könyv”, hanem a gyakorló füzet, a CD, a nyári gyakorló füzet, az összefoglaló füzet stb. is a tankönyv részét képezi. Mindezek az eredményes tanulást vannak hivatva előmozdítani.

A TANKÖNYVEK SZERZŐI

Általában minden tankönyvet egy 3-12 főt tömörítő szerzői kollektíva ír, az átlag a 4-5 fős szerzői gárdával készülő tankönyv. A kiadók legtöbbször az iskolákból választott tanárokat kérnek fel tankönyvírásra, a gimnáziumi könyvekhez az egyetemi milióból is verbuválnak, de mindig igyekeznek a tantervírók és a tanfelügyelők köréből is bevonni szerzőket, akik már csak személyükben is garanciát nyújtanak a kötelező tantervi program megvalósítására.

A TANKÖNYVEK TARTALMI SZERKEZETE

A tankönyvek szerkezetileg igen változatosak, de mindegyikre elmondható, hogy nem egy lineáris kifejtés mentén haladnak, hanem a különböző fejezetek főként az órai munka eszközeként definiálhatóak. A legtöbb általános iskolai, *collège* és gimnázium számára írt könyv egy dupla oldalas közlési modellt képvisel, ahol a tankönyvoldalak azonos logikát követnek. A baloldal az új ismeretet fejt ki, míg a jobb oldal ezt illusztrálja: szövegekkel, képekkel, gyakorlatokkal, térképekkel, diagramokkal stb.

A TANKÖNYVEK KRITIKAI ELEMZÉSE

Bármely tantárgy, bármely szintjén igaz az a megállapítás, hogy a tankönyv elsősorban a diák érdeklődését kívánja felkelteni, így inkább egy pedagógiai célnak rendelődik alá, a tudományos ismeretátadás másodlagos cél. Egy statisztikai elemzés megállapította, hogy a direkt tudományos ismeret átlagban 5–25%-át képviseli a tankönyvi tartalomnak. Vagyis a tankönyvek közel kétharmadát az illusztrációk, képes vagy szöveges dokumentumok, grafikonok, diagramok, organigramok és gyakorlatok töltik ki. A ritka kivételektől eltekintve, az információátadás nem progresszív, és egy „átlagdiák” képességeihez igazodik, akinek viszont nincs könnyű dolga, ha a fontos és jelentéktelen információkat szeretné elkülöníteni egymástól. Látszatra a tankönyv tartalmazza a tudás megszerzésének minden elemét, így akár helyettesíthetné is a tanárt, de mivel ez a tartalom egy mozaikszerű egymásutániségben van elrendezve, csak a tanár rendelkezik azzal az „Ariadné-fonallal”, amelynek segítségével ezeket a mozaikokat egységes egésszé lehet összerendezni. Igen ritka az a tankönyv, amelyben egy fel-

épített, hangsúlyokkal ellátott kifejtés egy folyamatos olvasást tenne lehetővé. Az olvasást tehát nem bátorítja a tankönyv, holott ez lenne az egyik legfontosabb interdiszciplináris feladata. Ez a hiányosság érezhető nehézségeket okoz később a felsőoktatásban, ahol a tankönyvek használatához már igencsak szükség lenne erre az olvasási kompetenciára. A jelzett tankönyvkritika szerzője megjegyzi, hogy talán ez az egyik oka a felsőoktatásban tapasztalt tanulási kudarcoknak is.

A tankönyvelemzések megállapították, hogy relatíve ritka a tankönyvekben a tárgyi tévedés, és a tankönyvek nagyjából követik a tantervi előírásokat. A tankönyvek szellemisége azonban már több vitára ad alkalmat. Ahogy már fentebb is megjegyeztem, újra idézem azt a megállapítást, hogy a tankönyvek többségéből hiányzik a közvetített tudás szintetizálása, a tankönyv így nem képvisel egy referencia-eszközt. Ezen túl azt is megállapították, hogy szinte minden egyes tankönyv egy külön világ, és sajnos kevés a törekvés arra, hogy a különböző tárgyak tankönyvei összekapcsolják a tudástartalmakat, és egy univerzális világszemléletre neveljék a tanulót. Az közvetített tudás ilyen mértékű „felhígítása” mindenképpen veszteség a tanulók számára.

A TANKÖNYVEK HASZNÁLATA

A leggyakrabban megfigyelt tanári gyakorlat az, hogy a tanár több könyv anyagából állítja össze az órát, és természetesen fénymásolatok segítségével osztja ezt meg a diákokkal. A kiválasztott tankönyv csak irányadó. Az is megállapítható, hogy a diák nem tanul bele az önálló tankönyvhasználatba az órán, így otthon sem fogja tudni önállóan használni. Mindebből az is feltételezhető, hogy a tanító/tanárképzésben is az óra anyagának autonóm megszerkesztése állt a középpontban és nem a tankönyvhasználat módszertana. A legtöbb tanár a tankönyvet csak szórványosan, egy-egy részt kiragadva alkalmazza leginkább, házi feladatnak is egy-egy gyakorlatot vagy elemzést ad fel belőle. A tankönyv otthoni olvasását nagyon kevés tanár szorgalmazza. A gimnázium utolsó évében (a *terminale*-ban) a közelgő érettségi nagy nyomást gyakorol a tankönyvekre és a pedagógia gyakorlatra is. A tankönyveknek 25-30%-nyi része az érettségi feladattípust gyakoroltatja, de kevés kivétellel elmondható róluk, hogy nem segítik a tananyag szisztematikus összefoglalását. A kiadók azonban vizsgatárgyanként számos kiegészítő kiadványt jelentetnek meg, amelyek az érettségi tantárgyakra és feladatokra való egyéni felkészülésben segíthetik a tanulókat.

A FÉNYMÁSOLAT, MINT A TANKÖNYV VERSENYTÁRSA

A fénymásolatok számának növekedését minden általam olvasott tanulmány aláhúzza. Szinte minden órán kiosztanak a tanárok 1-2 lapot. Intézménytípustól függetlenül nagy átlagban kb.

300-1000 fénymásolatot osztanak ki a diákonként évente. A fénymásolatok száma talán alacsonyabb a nyelvórákon, ahol a munkafüzet és egyéb kiegészítők az oktatási gyakorlatba beépült, szerves részét képezik a tankönyvnek.

A TANÁR, A DIÁK ÉS A TANKÖNYV

A pedagógiai, oktatási gyakorlat átalakulása következtében a tankönyvek is átalakultak. Az oktatás legfőbb prioritása a tanuló aktivizálása, az oktatás folyamatába való gyakorlati bevonása lett, ezzel mintegy leváltva az előző megközelítést, amelyet az enciklopédikus tudást közvetítő frontális óra képviselt. A kiadók pedig ennek az új igénynek megfelelő tankönyveket állítottak elő, és a tudástartalom koherenciája másodlagos tényezővé vált. Van ugyanakkor egy feloldhatatlan ellentmondás, a tanár, bár a kezében van egy komplex módszert felvonultató tankönyv, mégis szinte óránként „újat” ír, ezzel demonstrálva a szellemi önállóságát. A tanár számára a könyv egyszerre haszontalan és elengedhetetlen. A tanár egyébként sokkal többet használja a könyvet, mint a diák, a tanár számára valóban egy referencia-eszköz, de a diák számára se nem referencia, se nem olvasmány, csak egy feladatbank és/vagy egy színes illusztrációkat tartalmazó kötet.

A TANKÖNYV ÉS AZ OKTATÁSI INTÉZMÉNY

Ritka eset az intézményekben, hogy a tankönyv kiválasztását megelőzné az adott tantárgy számára elérhető tankönyvek komoly, mélyreható összehasonlítása. A szakmai munkaközösség legkésőbb júniusban, de nem ritkán az iskolakezdekskor dönt az új tankönyvről, várva az ingyenes mintapéldányok megérkezését. A gimnáziumokban a szülői szervezetek ösztöndíjjal támogatják a rászoruló diákok tankönyvbeszerzését, néhol van olyan kezdeményezés is, hogy szülői munkaközösség megveszi, és olcsón bérbe adja a tankönyveket.

A tankönyvek megtalálhatók az iskolák Dokumentációs és Információs Központjának polcain, de leginkább csak a tanárok forgatják őket, és ha a diákoknak van szükségük valamilyen információra inkább a szótárakban, enciklopédiákban néznek utána a keresett információnak.

A TANÁR, A SZÜLŐ, A DIÁK ÉS A TANKÖNYV

A tanárok általában pozitívan nyilatkoznak a tankönyvről, hiszen ők maguk választották. A szülők semmilyen módon nem szólnak bele a tankönyvválasztásba, a felső tagozatban csak azon aggódnak, hogy ne legyen túl nehéz az iskolatáska. A gimnáziumban néha megütköznek azon, hogy a megvett tankönyvet mily kevésbé használják a gyermekeik. Mindhárom szinten

igaz, hogy ha a szülő át akarja látni a gyermeke tanulmányi előrehaladását, inkább a gyermek füzeté adhat erről információt, és nem a tankönyvet.

A diákok nem mutatnak túl nagy érdeklődést a tankönyv iránt, de ha nyilatkoznak, többnyire azt hangsúlyozzák, hogy a tankönyv nem az órai anyag ismétlése, hanem annak kiegészítése, de azt is hozzátézik, hogy jó lenne tisztábban látni, hogy a nagyon színes, információgazdag tankönyvben melyik rész mire szolgál. Tehát sem a tanár, sem a diák nincs igazán képezve arra, hogyan is használja a tankönyvet.

HOGYAN TOVÁBB?

A tankönyv válságban, átalakulóban van, és a tankönyvkiadás szereplői is tisztában vannak azzal, hogy a jelenlegi modell megingott. A válságnak persze egy másik oka is van: az új informatikai és kommunikációs technológiai eszközök tömegessé válásával új, modern, digitális versenytársak jelentek meg a piacon, pedig nem a verseny, hanem a klasszikus és digitális tankönyv egymást kiegészítő működésének kidolgozása lenne az ideális. Az új technológiának három nagy előnye van. Az első a gyakorlatilag korlátlan hozzáférés bármilyen információhoz, a második az, hogy mindig az aktuális információhoz juthatunk hozzá, tehát nincs elévülés, és a harmadik az interaktivitás, amely által lehetővé válik különböző tartalmak összevetése, egymás mellé/alá rendelése. A klasszikus tankönyvnek pedig újra egy-egy tantárgy tudásanyagát összefoglaló, olvasható referencia-eszközzé kell válnia, amely kevésbé vastag, kevésbé szerteágazó és kevésbé drága, mint a jelenlegiek. A közvetített tartalomnak pedig egy nagyobb időbeli egységet, egy tanítási ciklust kellene megpróbálnia átfognia, például általános iskola (4 év), felső tagozat (5 év), gimnázium (3 év) és ezzel lehetővé tenni a tudástartalmak vertikális és horizontális koherenciájának megteremtését. A tankönyvi koncepció megváltoztatásához az oktatókat is képezni kellene, hogy új módon legyenek képesek a tankönyvet alkalmazni, és persze előzetesen ennek az új koncepciónak megfelelően választani a hatalmas kínálatból.

Ez az összefoglaló az IGEN szakértői által készített 1998-as szakfelügyelői jelentés alapján készült, és számos mai szócikk is úgy hivatkozik erre a jelentésre, mint aminek a megállapításai a mai napig érvényesek és használhatók.¹

A TANKÖNYVPROJEKT HÁTTÉRTANULMÁNYÁNAK TEMATIKUS VÁZA

¹ *La documentation française: Manuel scolaire, Dominique BORNE, 1998. június Ministère de l'éducation, de la recherche et de la technologie.* (Az állami szakfelügyelet jelentése.)

1. Tartalmi szabályozás

- a. A tartalmi szabályozási rendszerben zajló folyamatok, a tartalmi szabályozók hatása a tankönyvekre
- b. A tankönyvek szerepe a tartalmi szabályozók interpretációjában
- c. A digitális tartalomhordozók illeszkedése a tartalmi szabályozókhoz

Az Oktatásügyi Minisztérium (MEN) dönt az oktatási programokról, az Oktatásügyi Főtanács által megfogalmazott alapelvekre támaszkodva.

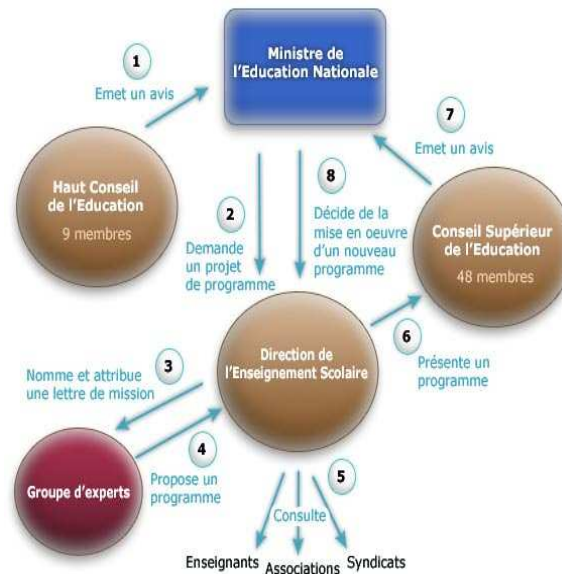
Az Oktatásügyi Főtanács (*Haut Conseil de l'Éducation*) kilenc, hat évre megbízott tagból áll. Három tagot a köztársasági elnök, kettőt a Képviselőház elnöke, kettőt a Szenátus elnöke, kettőt pedig a Gazdasági és Szociális Tanács elnöke nevez ki. A Főtanács elnökét a köztársasági elnök nevezi ki a kilenc tag közül.

A Főtanács minden évben értékelést ad az oktatási rendszer helyzetéről, az oktatásügyben zajló kísérletekről és a jövőre vonatkozó változtatásokról. Ezeket a javaslatokat csakúgy, mint az éves jelentést közzéteszik. A Minisztériumban az Oktatási Főosztály (*Direction Générale de l'Enseignement Scolaire, DGESCO*) jelöl ki egy szakértőkből álló testületet, amelyben a meghívott fő szakfelügyelők, egyetemi tanárok és tantárgyi oktatók feladata az, hogy javaslatokat dolgozzanak ki az oktatásnak a társadalmi igényekhez való folyamatos adaptálására. Ez a szervezet folyamatos konzultációban áll a szakmai szervezetekkel, a tanári szakszervezetek képviselőivel, és ha a javasolt módosításait ezek a szervezetek pozitívan fogadják, akkor benyújtja a tervezetet az Legfelsőbb Oktatási Tanácsához (*Conseil Supérieur de l'Éducation, CSE*) véleményezésre. A CSE joga és kötelessége, hogy nyilatkozzon minden kérdésben, amely érinti az oktatás és nevelés ügyét.

A CSE 97 tagú testületének 48 tagja oktató, oktató-kutató vagy a közoktatás más szereplője, így pl. a magániskolák is képviseltetik magukat. 19-en képviselik a felhasználókat (szülői munkaközösségek, a családot képviselő testületek/egyesületek) és 30 tag képviseli a helyi közösségeket, valamint az iskolával összefüggő más szervezeteket.

A CSE véleményezése után az új program megjelenik a Közoktatási Hivatalos Közlönyben.

Egy oktatási program kidolgozásának és elfogadásának hivatalos menete

Forrás: Savoir Livre

1. A 9 tagú Oktatásügyi Főtanács valamilyen programmódosítást javasol az oktatásügyi miniszternek
2. A miniszter egy programtervezetet rendel meg az Oktatási Főosztálytól
3. Az Oktatási Főosztálytól kinevez és megbíz egy szakemberekből álló munkacsoportot, amely kidolgozza ezt a programtervezetet
4. A munkacsoport megküldi a tervezetet az Oktatási Főosztálynak
5. Az Oktatási Főosztály konzultál a tervezetről az oktatók, a szakszervezetek és egyéb oktatásüggyel összefüggő szervezetek képviselőivel
6. Az Oktatási Főosztály továbbküldi a jóváhagyott tervezetet az Oktatás Legfelsőbb Tanácsához
7. Az Oktatás Legfelsőbb Tanácsa felküldi a véleményét az oktatásügyi miniszternek
8. Az oktatási miniszter dönt az új program életbe léptetéséről, és megbízza az Oktatási Főosztályt a program megvalósításával

SZOROS MENETREND: AZ OKTATÁSI PROGRAMTÓL A TANKÖNYVIG

A programnak a bevezetését megelőzőn 12 hónappal kell hivatalosan megjelennie, hogy a kiadók és a tanárok is időben felkészülhessenek a változásra és változtatásra. A 12 hónapnyi idő nagyon feszes munkatempót diktál. Május-júniusban konkretizálódik a megrendelés, létrejönnek az alkotó teamek, megállapodnak a tankönyv alapszerkezetében, kerekasztal vitákon véglegesítik, majd megtörténik a végső szerződéskötés a szerzőkkel. Július-szeptember a tankönyvírás és a szerzői team egymás közötti konzultációjának időszaka. Szeptembertől decemberig a kiadó és a véleményezők olvassák el a megírt anyagokat, majd az ezt követő idő-

ben az osztályokban is kipróbálják a tervezett tankönyvmodellt. Javítás, átalakítás, illetve a külalak véglegesítése, a feladatok, gyakorlatok beillesztése következik, illetve elmaradhatatlan lépés valamennyi tankönyvhöz a tanári kézikönyv megírása. Januártól márciusig történik a nyomdai megrendelés és a nyomtatás, majd a hivatalos megjelentetés és az ingyenes mintapéldányok iskolákba való kiküldése a következő lépés (a 6. osztályos matematika könyvből pl. 30-40 000 példányt küldenek szét a tárgyat oktató tanároknak). Közben a kiadó megpróbálja megbecsülni az új tankönyv iránti érdeklődést, míg az iskolákban áprilistól júniusig megszületik a döntés, hogy a szakmai munkaközösség melyik könyvet választotta és konkretizálódik a megrendelés. Július, augusztus, szeptember folyamán az újryomtatás és a folyamatosan befutó megrendelések teljesítésével ér véget az egy éves folyamat.

A DIGITÁLIS TANKÖNYV

Az iskola sem maradhat ki abból a tömegeket érintő átalakulásból, amely az új információs és kommunikációs eszközök gazdasági, társadalmi és otthoni elterjedése váltott ki az elmúlt 20 évben. Az oktatási intézmények is követték az idők szavát, és már a 80-as évektől kezdve felszerelkeztek informatikai eszközökkel. Ez a folyamat a 90-es évektől is egyre jelentősebb mértékben folytatódik.

Néhány adat az informatikai ellátottságról (2005)

	Az egy számítógépre jutó diákok száma	Az új technológiák alkalmazására vonatkozó projektek az iskolákban (%)	Pedagógiai célú internetkapcsolat az iskolákban (%)
Óvoda	30	27%	60,7%
Ált alános iskola	12,8	51%	89%
Ált. Iskola felső tagozat	7	74,2%	99,1%
Általános gimnázium és műszaki szakközépiskola	4,9	72,4%	99,2%

Szakmai profilú szakközépiskolák	3,7	74,9%	98,6%
---	-----	-------	-------

Forrás : Educnet, 2005

Az iskola lehet valóban az egyik legfontosabb előmozdítója az információs és kommunikációs eszközökhöz (*Nouvelles Technologies de l'Information et de la Communication*, NTIC, vagy *Technologies de l'Information et de la Communication Éducatives*, TICE) való hozzájutásnak, amely stratégiai alapját képezi a napjainkban beköszöntő információs társadalomnak. A 2005-ös francia oktatási törvény már meg is fogalmazta, hogy az információs és kommunikációs eszközök használata az iskolában megszerzendő alapismeretek részét képezi. Az Oktatási Minisztérium (MEN) illetve a felsőoktatásért és a kutatásért felelős kormányzati intézmény (*Ministère de l'Enseignement Supérieur et de la Recherche*, MENESR) alapfeladatának tekinti, hogy jó minőségű digitális tananyaggal lássa el az oktatókat és a diákokat, illetve elősegítse a francia digitális kiadói ipar fejlesztését. A digitális tartalomfejlesztéssel foglalkozó kiadók két nagy csoportba tömörültek, hogy jobban tudják képviselni magukat a közoktatás különböző területein: „*Canal Numérique des Savoirs*” (CNS) és „*Kiosque National de l'Éducation*” (KNE).² Számos akadályt kell még azonban leküzdeni, pl. a tanárok informatikai képzettségének hiánya, az iskolákban gyenge vagy hiányos technika személyzet, az órarendi kérdések (hova és hogyan lehet beépíteni az új tartalmakat).

A digitális tankönyvek a tantervben megfogalmazott program betartásával és természetesen ugyanolyan pedagógiai odafigyeléssel készülnek, mint a hagyományos tankönyvek. Elkészítésük folyamatába ugyanúgy bevonják az oktatókat, a tesztelésbe az iskolákat, csakúgy, mint a papír alapú könyveknél. Bizalomerosztó és érdekvédelmi szempontokat követve a kiadók egy minőségbiztosítási pedagógia kartát fogalmaztak meg, és aki csatlakozik ehhez a karthoz és használja a „Qualip” logót, az kötelezi magát az alapelvek betartására. Ez az ugrásszerű fejlődés egy új piacot hozott létre, amely 2006-ban kb. 10 millió eurót (diákonként 80 euró centet) képviselt, és ugyanebben az évben az akkori 11 digitális tartalmakkal foglalkozó kiadó már 130 digitális oktatási terméket ajánlott a közoktatás különböző szintjein.

DE MI IS AZ A DIGITÁLIS TANKÖNYV?

A digitális tankönyv olyan nem-materiális tankönyv, amelyet a számítógép képernyőjén vagy a projektorral kivetítve lehet használni, és a papíralapú könyvhöz képest hang és filmanyagot is képes beépíteni a tananyag illusztrálására. A diákok párhuzamosan továbbra is megkapják a hagyományos kiadású tankönyvet is. A digitális tankönyv nagyobb motivációt jelenthet a digitalizált világban felnőtt fiataloknak a tanulásra, és nagyobb interaktivitást tesz lehetővé,

² A kiadók listáját lásd a függelékben.

mint a klasszikus papír kiadás. Az általános iskola felső tagozata számára létrehoztak egy „digitális előszobát” (ENT), ahonnan rá tudnak kapcsolódni az új digitális tankönyvekre, így nagyobb biztonsággal használhatják a személyes kódjukat, és semmilyen adatuk nem kerül ki az intézmény hatásköréből. Minden tanulónak van egy azonosítója és egy személyes kódja, amelyet az intézménytől kap, és ezzel egész évben bárhol (az osztályból, a dokumentációs központból vagy otthonról) elérheti a tankönyvi felületet. A digitális tankönyv beszerzése, csakúgy, mint a papíralapú tankönyv esetében, az intézményrendszer feladata.

A MULTIMÉDIA TANÁCS

A Multimédia Tanács feladata véleményezni a minisztérium által megrendelt digitális termékeket, illetve a kiadók által pedagógiai felhasználásra szánt termékeket, és kiadni a „RIP” márkajeleket, amely azt jelenti, hogy a termék elismerten oktatási/pedagógiai érdeklődésre tart számot. Kidolgozás alatt áll, hogy az oktatási célú internetes portálok is megkaphassák ezt a márkajeleket.

A Multimédia Tanácsot az Oktatásügyi Minisztérium különböző igazgatóságainak képviselői, a Nemzeti Szakfelügyelet képviselői, a Nemzeti Programfejlesztő Tanács képviselői, a Kulturális Minisztérium multimédiás szolgáltatásainak képviselői, a multimédiás pedagógia képzések képviselői, egy pedagógia multimédiás tanácsadó, egy multimédiára szakosodott tanfelügyelő, a tanárképzés egy képviselője, a multimédiás kutatás és egyetemi oktatás képviselői és a digitális tartalmakkal foglalkozó reprezentatív kiadók képviselője alkotják. Nemzeti szinten ez a szervezet tartja kézben az összes olyan témát, fejlesztés, kutatást, amely az oktatásban érinti a multimédiás eszközök és a digitális tartalmak használatát. A plenáris ülések között munkacsoportok dolgoznak a felmerülő témákon.

2. Intézményi minőségirányítás

- a. A tankönyvek kiválasztásának illeszkedése az intézményi minőségirányítási gyakorlatba
- b. Az intézményi minőségirányítás, mint keresletszabályozó mechanizmus
- c. A pedagógiai gyakorlat intézményi szintű keretei és a tankönyvhasználat
- d. A tankönyvek hatása a pedagógiai gyakorlatra
- e. Jó gyakorlatok és nemzetközi tapasztalatok

A TANKÖNYV KIVÁLASZTÁSA

A tankönyvválasztás korántsem könnyű feladat, az oktatóknak össze kell hangolnia a szerzők és a saját pedagógiai elképzeléseit. A kínálat hatalmas, a választásnak komoly gazdasági kö-

vetkezésményei vannak, hiszen egy egész iskola fogja évekig használni a kiválasztott könyvet és az ahhoz tartozó oktatási segédanyagokat.

Az általános iskolában az évfolyamban tanító tanár/tanárok döntenek a könyvről az önkormányzat által biztosított keretből. Az iskola méretétől függően az igazgatónak jelentős szava lehet a döntésben.

Egy elemző tanulmány az alábbi adatokkal jellemzi a tankönyvválasztás mikéntjét:

- 89% az oktatóknak a kollégák véleményére hallgat,
- 69% az oktatóknak az igazgató véleményére hallgat
- 40% az oktatóknak egy pedagógia szaktanácsadó véleményét kérné ki
- 9% az oktatóknak a tanfelügyelőre hallgatna
- 1% hallgatná meg valamilyen tanárképző intézmény véleményét

A megkérdezettek 72%-a nyilatkozott úgy, hogy szeretne jobban felkészült és jobban támogatott lenni egy ilyen fajsúlyú kérdés eldöntésekor.

A felső tagozatban és a gimnáziumban az adott tantárgy összes oktatóját tömörítő szakmai munkaközösség dönt a bevezetendő tankönyvről, amely régióként különböző módon 4-5 vagy akár 10 évre is az alaptankönyvvé válik az adott tárgyból.

A tanárok körében nagy igény lenne arra, hogy speciális képzést kapjanak a megfelelő tankönyv kiválasztásához. Az oktatásügyi szakemberek erősen szorgalmazzák a tankönyvek használatát, és szeretnék elérni, hogy a tankönyv újra minden iskolában a legtermészetesebb munkaeszköz legyen.

3. Piacszabályozás, a piaci szereplők tevékenységének befolyásolása

- a. A tankönyvkiadók működése, a tankönyvek előállítása*
- b. A tankönyv-engedélyezési rendszer működése*
- c. A tankönyv- és taneszköz-piachoz kapcsolódó közfinanszírozás*
- d. A tankönyvpiac minőségbiztosítása és információs rendszere*
- e. Jó gyakorlatok és nemzetközi tapasztalatok*

A TANKÖNYVKIADÁS JELENTŐS PIACOT KÉPVEISEL

Ennek a piacnak számos szereplője van, azonban eléggé átláthatatlan a teljes kép. Ehhez talán az is hozzájárul, hogy a különböző oktatási szinteken más és más a finanszírozó fél (lásd. fentebb). 2001-ben 5251 féle tankönyvet számoltak össze, amiből 1750 volt újdonság, 2002-ben az 5135 tankönyvből 1699 volt új kiadvány, 2003-ban pedig 5068 tankönyvet számoltak össze tankönyvkiadói kínálatban. A tankönyvkiadás piaci részesedésének megvilágítására álljon

itt egy példa: 2004-ben a teljes könyvkiadásnak 11,9%-át tette ki a tankönyvkiadás (tankönyvek, oktatási segédanyagok, pedagógiai kiadványok). A teljes könyvkiadó szektor éves árbevételéből 8,4%-os részesedéssel a tankönyvkiadás a teljes könyvkiadás 6. helyén, az eladott példányszámokat alapul véve pedig az 5. helyén végzett.³

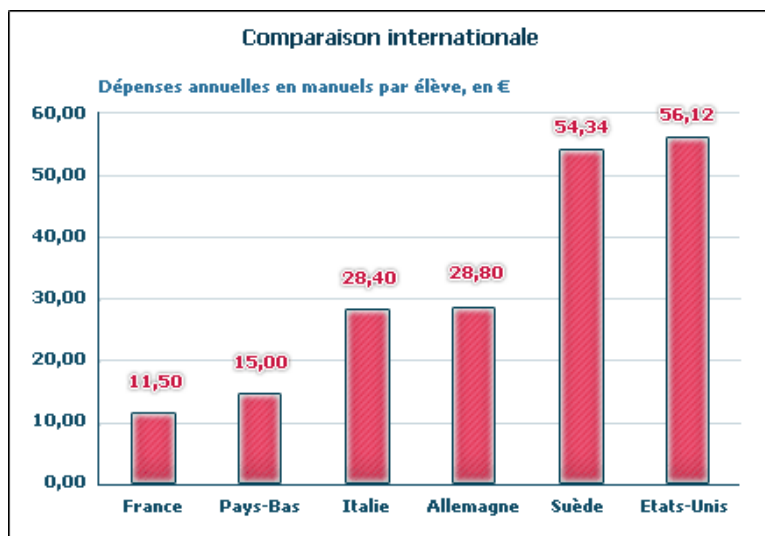
Az általános iskola szintjén valójában semmilyen jogi kényszer nincs, amely az önkormányzatot a tankönyvek megvételére kötelezné, mivel még mindig az 1890-es törvény van érvényben, amely az osztályban használt pedagógiai eszközök biztosítását írja elő, az önkormányzatok azonban mégis azt a gyakorlatot követik, hogy a számukra megengedhető mértékben támogatják a tankönyvbeszerzést, mivel tisztában vannak a kérdés társadalmi súlyával. Ez viszont azt is jelenti, hogy az önkormányzatok gazdasági teherbíró képességétől függően nagyon nagyok a helyi különbségek a finanszírozásban. A „*Savoir Livre*” felkérésére a Sofres 2000-ben végzett egy felmérést, amely megállapította, hogy a megkérdezett 913 általános iskolában 0-30 euróig terjed a gyermekenkénti tankönyv-finanszírozás összege. A „*Savoir Livre*” felkérésére egy másik, 2003-ban végzett felmérés pedig arra a következtetésre jutott, hogy a megkérdezett iskolák 10%-ban egyáltalán nincs tankönyv. (A tankönyvet a fénymásolatok helyettesítik).

A **felső tagozatban** a máig érvényben lévő 1975-ös Haby-törvény, amely mindenki számára meg kívánta nyitni a továbbtanulás esélyét, az államra hárította a tankönyvbeszerzés finanszírozását, és előírta a változó tantervhez igazodó módon, átlagosan 4 évenkénti kötelező megújításukat is, bár ez a gyakorlat aztán inkább 6-8 évre hosszabbodott. A megvalósítás itt is nagyon változatos régióként, mert van olyan megye, ahol a költségvetésből még arra is futotta, hogy egy második széria könyvet is megvegyenek, hogy a gyerekeknek ne kelljen a tankönyveket becipelniük az iskolai munkához.

A **gimnáziumokban** 2003-ig a családra maradt a tankönyvek beszerzése. 2004-ben a szocialista elnökjelölt ígérete a gimnáziumi tankönyvek beszerzésének állami átvállalásáról végül is csak 24 régióban valósult meg a 2005-ös tanévkezdéskor. Ennek a döntésnek a teljes megvalósításakor jelentősen átalakul majd a finanszírozási térkép. Két mód alakult ki a költségek átvállalására, a direkt tankönyvbeszerzés és a családok tankönyvbeszerzésének támogatása. Ez utóbbi megoldás népszerűbb a kiadók és szülői munkaközösségek szemében. A tankönyvkiadók attól tartanak, hogy finanszírozási okokból a tankönyvbeszerzés lelassul, a tankönyv elveszítheti a jelenlegi gazdasági pozícióját, mert az általános iskolai és felső tagozatos tapasztalatok azt mutatták, hogy gyakran az intézmények nem követik azonnal az oktatási program változását, és nem alkalmaznak új beszerzést, így a tankönyvi piac is jelentősen szűkülhet. Tehát a kiadók a direkt finanszírozással szemben a családoknak juttatott támogatás mellett törnek lándzsát. Éves szinten ez az összeg megközelíti a kb. 60 -75 eurót tanulónként.

³ Syndicat National de l'Education – statistiques 2004.

Nemzetközi összehasonlításban Franciaország keveset költ tankönyvvásárlásra (az oszlopdiagramok a tanulónkénti éves tankönyvre szánt összeget adják meg euróban országonként).

Forrás: *Savoir Livre*

Az országok sorrendben: Franciaország, Hollandia, Olaszország, Németország, Svédország, Egyesült Államok.

A TANKÖNYV HELYETT: FÉNYMÁSOLAT

Az intézményi gyakorlatban lehetséges megoldás a tankönyv helyett fénymásolatokkal pótolni a tankönyvet. Ugyanakkor a CFC-Andev 2000-es felmérése megállapította, hogy pl. az általános iskolai fénymásolatok 85%-a tankönyvből készült másolat.

Egy 2003-as felmérés a következő okokra vezeti a jelentős számú fénymásolatot:

- 41%-a a nyilatkozó tanároknak azért használja, mert nincs minden diáknak tankönyve
- 38%-a a nyilatkozó tanároknak azért, mert a tantárgyából nincs tankönyv
- 36%-a a nyilatkozó tanároknak azért, mert elavultnak tartja a meglévő tankönyvet
- 61%-a a nyilatkozó tanároknak állítja, hogy sokkal kevesebb másolatot készítené, ha lenne tankönyve!

A fénymásolat színesítheti, pedagógiailag gazdagabbá teheti az órát, de számos pedagógiai, gazdasági, kulturális, környezetvédelmi, de leginkább jogi problémát vet fel a használatuk, gondoljunk a szerzői jog folyamatos megsértésére. A pedagógiai szempontú kritika azt veti a „fénymásolatok szemére”, hogy legtöbbször elmarad a közvetített anyag strukturálása, szerkezeti összefoglalása. Gazdaságilag megállapítható, hogy hosszú távon a másolatok többbe kerülnek, mint a könyv beszerzése. A CFC-Andev 2000-es felméréséből kiderült, hogy a meg-

kérdezett iskolákban csak a másolatokhoz használt papír kiteszi a tankönyvbüdzsé felét, és akkor még nem beszéltünk a tintapatronról és a gépek karbantartásáról, energiafogyasztásáról stb. Kulturális szempontból pedig a fénymásolat használata degradálja a diákok szemében a tankönyv, illetve a könyv értékét, hiszen sok gyereknek az első találkozás a könyvvel maga az iskolai tankönyv. Környezetvédelmi szempontból a papírhasználat pusztítja az erdőket és a tintapatron pedig különösen szennyező szemétnek számít. Hosszú viták után a minisztérium mégis felvállalta a másolatok finanszírozását, és 2004-es törvénymódosítás szerint 2005. január 1.-től tanulónként évi 180 másolatot a minisztérium finanszíroz.

EGY MÁSIK FONTOS GAZDASÁGI KÉRDÉS: OLCSÓBB-E A DIGITÁLIS TANKÖNYV, MINT A KLASSZIKUS PAPÍRALAPÚ KIADVÁNY?

Általában dicsérik a digitális kiadványok ár/érték arányát. Egy kiadvány átlagárát 20 euróra becsülik, míg a használhatóságot átlagban 5 évben határozzák meg. Elmondható azonban, hogy nem olcsóbb, mint a papíralapú kiadvány, mert az új médiák kutatására szánt összeg, a képi illusztrációk jogainak kifizetése, a honlap elhelyezése, a biztonsági rendszer kiépítése mind-mind növelik azt előállítási költségeket. Ehhez még hozzá kell adni azt is, hogy az ÁFA- tartalom is sokkal magasabb: 19,6%, míg a könyvnél csak 5,5%.

A digitális könyvek pedig egyelőre nem átvették a papíralapú könyvek helyét, hanem annak kiegészítéseként kerültek használatba. Az intézményekbe való bevezetésük tehát mindenképpen állami többletköltséget jelent, amelyet országos szinten kell tudni felvállalni a területi különbségek kialakulását elkerülendő.

A KIADÓI MUNKA GAZDASÁGI SZEMPONTBÓL

A kiadók választják meg a szerzőiket és fordítva, azaz a potenciális szerzők is keresnek kiadókat. A tankönyvírói munka mindig csapatmunka, a pedagógiai és tudományos kompetenciák összeadódásából születik a jó tankönyv. Az együttműködés célja pedig az, hogy egy olyan eszközt adjanak a tanár és diák kezébe, amely minden igényt kielégít, és tartalmazza az összes lehetséges elemet a tantárgyi program megvalósításához. A jó tankönyv nem nyugtalanítja, hanem bátor kísérletezésre ösztönzi a tanárt.

A kiadók képviselői járják az iskolákat, és bemutatják az újdonságokat. Azokban az iskolákban, ahova nem jutnak el személyesen, a kiadói katalógus nyújt segítséget az új kiadványok megismertetéséhez (nyomtatott és a honlapon található digitális formában). A nagy számban szétküldött mintapéldányok a tankönyvvel való komolyabb elmélyülést/megismerkedést tesz lehetővé.

A kiadók által gyakorolt direkt reklám többnyire csak a pedagógiai szaklapokra korlátozódik.

A kiadók sosem közvetlenül értékesítik a tankönyvet az intézmények számára, a nyomdából egy részük az elosztóba megy, hogy onnan a mintapéldányokat szétküldjék, a másik része a nagykereskedőkhöz és a könyvesboltokba érkezik meg.

ÉRDEKELTEK-E A KIADÓK A GYAKORI PROGRAM/TANTERV VÁLTOZÁSBAN?

A „*Savoir Livre*” válasza erre a kérdésre egyértelmű nem. Egy kiadvány megszerkesztése és kiadása nagyon komoly szellemi és pénzügyi befektetést kíván. Egy új oktatási program bevezetése egycsapásra elavulttá teszi az addigi kiadványokat, és nincs semmi garancia arra, hogy az új kiadvány sikert arat. Egyébként az első év, a nagyszámú ingyenes mintapéldány szétküldésével gazdaságilag veszteséges év, és több év kell ahhoz, hogy az eladásokból a kiadó nyereséghez jusson. Tehát a kiadók nem érdekeltek a gyakori változtatásban. Az átlag 4 évenkénti változtatás egy olyan középárány, amit az oktatók is szükségesnek tartanak és a kiadók is követni tudnak. Csak példaként álljon itt egy-két adat, az általános iskola programja pl. 2002-ben módosult az előző 1995-ös módosítás után. A hatodik osztály matematikai programját az 1996-os módosítást követően 2005-ben írták újra.

MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

Nincs semmilyen hivatalos orgánus a tankönyvek habilitációjára. Az 1880-as törvény, amely átveszi az 1850-es törvény szövegét csak azt fogalmazza meg, hogy betiltandó minden olyan tankönyv, amely az erkölcs, az alkotmány és a törvények szellemét nem tartja tiszteletben. A minisztérium ilyen irányú beavatkozását a kiadók a kiadói tevékenység megsértéseként értelmeznék, a tanárok pedig a tanári szabadság alapelveinek tartják, hogy maguk választhassák meg az oktatni kívánt tankönyvet. A mintapéldányok nagy számban való kiosztása, és a tankönyv a mintapéldányok értékelését követő kiválasztása tekinthető a terepen gyakorló szakemberek indirekt minőségbiztosítási aktusának.

MENNYIBE KERÜLNEK A TANKÖNYVEK?

Az általános iskolai átlagár 10 €, a felső tagozatban 15 €, a gimnáziumban 25 €. Nemzetközi összehasonlításban megállapítható, hogy a francia tankönyvek ára alacsonyabb, az általános iskola tankönyv átlagára pl. az Egyesült Államokban 28 €, Svédországban 19 €, de a gimnáziumi tankönyv átlagára Hollandiában már pl. 45 €.

4. A szülők mozgásteret, tankönyv támogatási rendszer

- a. A szülők szerepe a tankönyvek kiválasztásában
- b. A tankönyvekhez kapcsolódó szociális támogató rendszer

A tankönyv a szülők számára is fontos eszköz lehet, ebből követhetik a gyermekük tanulmányi előrehaladását, és erre támaszkodva segítséget adhatnak, ha a gyerek elakad a tanulásban. Konfliktus esetén a tanárral is könnyebb a konzultáció, ha a szülő nagy vonalakban képet kap a tankönyv segítségével az elvárt tananyagról. A tankönyv az iskolát szimbolizálja az otthoni miliőben, és mint ilyen egy szimbolikus tárgy. Kiválasztásában azonban a szülők nem kapnak semmilyen szerepet.

A CSA-TMO 2003-as felmérése szerint a szülők 97%-a fontosnak, illetve elengedhetetlennek tartja a tankönyvet. A tankönyv azon kívül, hogy a tanulás eszköze, segíti a szülőt, hogy lássa, hogy hol tart a gyermeke a tanulásban (87%), illetve kedvet csinál a könyvekhez, az olvasásához (74%).

5. Fejlesztéspolitika

- a. *A tankönyvek szerepe fejlesztéspolitika cél- és eszközrendszerében*
- b. *A tankönyvekhez kapcsolódó fejlesztéspolitikai kezdeményezések értékelése*
- c. *Jó gyakorlatok és nemzetközi tapasztalatok*

MIBEN IS VÁLTOZOTT A TANKÖNYV AZ ELMÚLT 30 ÉVBEN?

A tankönyv követte a gyerekek és az egész szociális és oktatási környezet változását. A mai gyerek kíváncsibb, aktívabb, kevésbé türelmes, nem tud egy dologra hosszan koncentrálni. Az osztályok összetétele is erősen megváltozott, nagyon változatos szociális miliőből jövő gyerekek ülnek egy osztályban. Ha a tanár minden gyereknek akar valamit nyújtani, igen változatos pedagógiai eszközökre van szüksége. Régen a leckét szó szerint bemagolták a gyerekek, ma nem csak a memóriájukat tornáztatja az iskola, hanem módszereket igyekszik adni arra, hogy hogyan építheti fel, akár ő maga, a világról alkotott ismereteit. A mai vizuális kultúránkban pedig természetes, hogy a kép nagyobb szerepet kapott, és a könyvek csaknem 50% változatos képi illusztráció.

Kérdés, hogy a tankönyvek szellemiségét hogyan értékeli a társadalom. Munka, család, haza, ezek az alapelvek a második világháborút követően még egy tradicionális, nemzeti, alapvető-

en egy agrárkultúra értékeit közvetítették Franciaországról. Ez a kép a 60-as évektől kezdett megváltozni. A társadalom változik, és a tankönyvek is vele együtt változnak. A mai tankönyvek, a szövegben és az illusztrációkban egyaránt hadat üzentek a sztereotípiáknak és az előítéleteknek. A mai franciaországi tankönyvi szövegek a világ sokszínűségét igyekeznek közvetíteni.

A KIADÓK LEGÚJABB FEJLESZTÉSI TÖREKVÉSE A DIGITÁLIS TANKÖNYVKÍNÁLAT BŐVÍTÉSE

Egy nemrégiben végzett felmérés szerint a 12 és 17 éves diákok 92%-a rendelkezik otthon számítógéppel; ez az arány 2003-ban még csak 69% volt. Az internet-hozzáféréssel kapcsolatos statisztikai adat növekedése még látványosabban emelkedik évről évre, napjainkban ugyanez a korosztály 89% rendelkezik széles sávú internet-hozzáféréssel az otthonában. Mindezt azért fontos tudni, mert a digitalizált oktatási struktúra kialakítása az otthoni munkához is feltételezi ezeknek az eszközöknek a használatát.

Sok kiadó kísérletezik már egy jó ideje a digitális tananyagokkal, új munkamódszerek kidolgozásán fáradoznak, hol a diákra, hol a tanárra fókuszálva. Eleinte a papíralapú kiadvány egyszerű digitalizálása volt az újítás, ez ugyan könnyítette az iskolatáska súlyán, de mivel csak a tradicionális tankönyv digitális leképezése volt, ugyanazokat a problémákat vetette fel a gyakorlatban, mint a papíralapú megfelelője. Más kiadók a meglévő kiadványaikhoz készítettek digitális kiegészítőket. Ilyen volt például az i@manuel projekt is a 90-es évek végén, amely a papíralapú tankönyv hiányosságait (nehezen adaptálható az egyedi igényekhez, a finanszírozási rendszer miatt bekövetkező gyors elévülés) próbálta orvosolni egy digitális háttérrel. Az i@manuel egy tankönyv és egy hozzá tartozó honlap volt, amelyen keresztül a tanár és a diák is elérhettek mindenféle, az óra tananyagot színesítő, dinamizáló, didaktizáló, kiegészítő oktatási anyagokat. Egy következő lépés már a komplex, valódi, az új technológiai lehetőségek széles tárházat felvonultató digitális tankönyvek megjelenése volt.

A kiadók arra a kérdésre próbálnak választ találni, hogy „Miben segíthetik ezek az új eszközök az oktatást?” Egyelőre sem a gyakorlat, sem a gazdasági háttér nem teljesen átlátható. A Landes megyében végzett 2001-es kísérlet irányadó lehet: minden harmadikos felső tagozatos diák (3400 fő) és az iskolák tanárai is kaptak egy-egy hordozható számítógépet és a digitális tankönyvekhez való hozzáférést. A „*Savoir Livre*” felkérése a Gfk 2003–2004-ben felmérést végzett a Landes megyei kísérlettel kapcsolatban, amelyből az derült ki, hogy a tanárok továbbképzése és a megfelelő digitális tartalom kiválasztása a kulcs a hosszú távon eredményes digitális oktatás megvalósításának. A szakemberek folyamatosan gondolkodnak, konzultálnak egymással és a döntéshozókkal az alapkérdésekről, pl. hogyan váljon ki az oktatási digitális tartalom a tengernyi egyéb digitális információ közül, hogyan kezeljék a csoportos szerzői jogokat, milyen intézményi szabályozás alá essen ez az új média stb. Még minden kísérleti stádiumban van, így a papír médiumra párhuzamosan szükség van. A digitális világ egy írott vi-

lág, ahol a szövegek strukturálása magas fokú mentális képességeket kíván, amelyet alapos, hosszútávra gondolkodó, pedagógiai előkészítő munkával lehet megalapozni. Az oktatásügyben sok még a vita; a digitális tankönyvhöz egyesek nagy reményeket fűznek, mások erősen kétlik, hogy ez az új eszköz önmagában képes lesz megoldani a tradicionális tankönyvnek felrött problémákat.

FÜGGELÉK

<http://www.cns-edu.net/>

23 kiadó:

- AFP,
- Bordas,
- BRGM,
- Cadmos,
- Carré multimédia,
- Chrysis,
- Classiques Garnier Numérique,
- De Marque,
- Delagrave,
- Editions de l'Analogie,
- eduMedia,
- Euro-France éditions,
- Génération 5, INA, Itop Education,
- Jeunesse Avenir Entreprise,
- Le Robert,
- Les Echos,
- lesite.tv,
- Maxicours,
- Nathan,
- ONISEP,
- Paraschool,
- Softissimo,
- Wizdeo

<http://www.kiosque-edu.com/frontoffice/Accueil.aspx>

29 kiadó:

FORRÁSOK

EDUCNET

<http://www.educnet.education.fr/>

Savoir livre

<http://www.savoir-livre.asso.fr/>

IGEN (Inspection Générale de l'Éducation Nationale)

<http://www.education.gouv.fr/pid78/igen-inspection-generale-de-l-education-nationale.html>

Ministère de l'Éducation Nationale

<http://www.education.gouv.fr/>

DGESCO (Direction générale de l'enseignement scolaire [D.G.E.S.C.O])

<http://www.education.gouv.fr/cid978/direction-generale-de-l-enseignement-scolaire.html>

Haut Conseil de l'Éducation

<http://www.hce.education.fr/>

CSE (Conseil supérieur de l'éducation)

<http://www.education.gouv.fr/cid5310/conseil-superieur-de-l-education.html>